

До спеціалізованої вченої ради К 26.503.01
Науково-дослідний інститут публічного права
03035, м. Київ, вул. Г. Кірпи, 2А

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора

Діденка Сергія Володимировича

на дисертацію Вишневського Михайла Валентиновича

«Адміністративно-правове регулювання діяльності апарату суду в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Належна організація роботи суду значною мірою впливає на ефективність його діяльності, оскільки забезпечує належні умови саме для якісного відправлення правосуддя. В зв'язку з цим, актуальність теми дисертаційного дослідження М.В. Вишневського не викликає жодних сумнівів.

Усім відомо, що судова система України та суміжні правові інститути існують для захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави шляхом своєчасного, ефективного і справедливого вирішення правових спорів на засадах верховенства права. Однак, в умовах сьогодення наявним є незадоволеність громадян України діяльністю судової гілки влади, наявність як в теорії, так і у практичній діяльності апарату суду проблемних питань, які негативно впливають на рівень забезпечення судів усім необхідним для здійснення судочинства та надання адміністративно-судових послуг громадянам, необхідність виконання державною владою зобов'язань перед громадянами щодо запровадження європейських цінностей і стандартів судочинства. Це зумовлює цілу низку протиріч. В тому числі і питання чому так сталося і які є ймовірні шляхи вирішення даної проблеми.

Саме пошуку відповідей на вищезазначені питання присвячено дисертаційне дослідження М.В. Вишневського. Він зосереджує свою увагу на аналізі існуючих проблем в сфері діяльності апарату суду, так як саме на нього покладається організаційне, інформаційно-комунікативне та матеріальне забезпечення судів, а також судових установ в цілому, всім необхідним для якісного і вчасного здійснення судочинства у відповідності до принципу верховенства права для створення належних умов щодо отримання фізичними і юридичними особами якісних та своєчасних адміністративно-судових послуг.

В сукупності, є сенс стверджувати про достатньо обґрунтовану здобувачем актуальність теми його дисертаційного дослідження, що окремо підтверджується зв'язком роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, оскільки воно спрямоване на реалізацію основних положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, Стратегічного плану розвитку судової влади України на 2013-2015 роки, затвердженого Радою суддів України 21 січня 2012 р., Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, Програми реформування сектора юстиції «Нове правосуддя» Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) і відповідно до плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права на тему «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження є одним із перших комплексних досліджень адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні та виконує актуальне завдання щодо оптимізації такої діяльності. При чому, робота спрямована на формування нових теоретичних положень, що спрямовані як на вдосконалення функціонування відповідного суду, так і виконання основних завдань судочинства та надання адміністративно-судових послуг.

Досить владо, на наш погляд, розкрито зміст адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні, який на думку автора є фактичним (внутрішні та зовнішні способи впливу на професійну, службову та посадову діяльність працівників апарату суду) та нормативним (сукупність адміністративних норм, що встановлюють порядок, процедури та механізм реалізації діяльності апарату суду), а його сутність розкриває особливості системи керівного суб'єктного впливу, яка складається з двох рівнів.

Цікавою видається класифікація форм адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють адміністративно-правове регулювання діяльності апарату суду в Україні, до яких запропоновано віднести такі: правотворчу, погоджувальну, організаційну, здійснення матеріально-технічних операцій та інтерпретаційну, як специфічну форму, яка використовується Верховним судом. При чому, окремо розкрито теоретичні аспекти висвітлення місця і ролі голови та керівника апарату суду, Ради суддів України, Вищої ради правосуддя, Державної судової адміністрації України як суб'єктів відповідної публічної адміністрації.

Неможливо не з акцентувати увагу на тому, що автор досить ґрунтовно підійшов до питання оптимізації діяльності апарату суду та надав вектори діяльності публічної адміністрації щодо вирішення конкретних проблемних питань. Як приклад, пропонується: закріпити норму, яка б стосувалась погодження із суддею питання про притягнення до відповідальності помічника судді лише в тій частині, в якій він підзвітний відповідному судді, а саме, що стосується порушень, пов'язаних з підготовкою справи до розгляду; повернути помічникам суддів статус державного службовця з деякими особливостями призначення відповідно до вимог законів України «Про державну службу», «Про судоустрій та статус суддів» та Положення про помічника судді; законодавчо переглянути функції територіальних управлінь Державної судової адміністрації України та адміністрації суду в частині матеріального забезпечення судової установи, надавши голові відповідного суду (керівнику апарату) статус розпорядника бюджетних коштів в частині утримання в

належному стані адміністративних будівель суду, забезпечення поточних потреб суду, та інші.

Основні положення та зміст наукового дослідження. Структура дисертаційної роботи обумовлена метою та завданням наукового дослідження, його об'єктом та предметом. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

У вступі здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, визначається зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, розкриваються мета та завдання дослідження, наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, апробація матеріалів дисертації, наводяться структура та обсяг дисертації.

Перший розділ дисертації складається з трьох підрозділів, які послідовно розкривають теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні. У підрозділі 1.1 дисертантом виявлено наявність теоретичних труднощів щодо визначення сутності терміна «апарат суду», що зумовлено низкою чинників, зокрема й відсутністю офіційного його трактування законодавцем. У зв'язку з цим пропонується Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII доповнити авторським трактуванням означеного терміна. Також аналізуються завдання, які стоять перед судом, виділяються напрямки діяльності апарату суду та його працівників щодо здійснення належного організаційного забезпечення діяльності суду.

В межах підрозділу 1.2 розкрито адміністративно-правове регулювання в аналізованій сфері як сукупність внутрішніх (саморегулівних) та зовнішніх (з боку публічної адміністрації) процесів впливу адміністративних норм на професійну, службову та посадову діяльність працівників апарату суду. Окремо визначено, що керівний вплив на діяльність апарату суду як ззовні так і зсередини об'єднаний певною спільністю – залежністю від адміністративної норми. Спеціалізованими актами для аналізованої сфери виділено закони України «Про судоустрій і статус суддів» та «Про державну службу», Типове положення про апарат суду, яке затверджує Державна судова адміністрація

України за погодженням із Вищою радою правосуддя, та окремо затверджені положення про апарат конкретних судових установ. Сюди також належать розпорядчі й організаційні акти керівника судової установи та керівника апарату суду.

Окремої уваги заслуговує підрозділ 1.3, де наведено власне розуміння категорії «принципи адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду» в Україні та здійснено їх класифікацію на 3 групи: а) загальні принципи судової влади; б) принципи діяльності суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють адміністративно-правове регулювання діяльності апарату суду; в) принципи діяльності працівників апарату суду.

Таким чином, слід констатувати про розкриття в межах першого розділу дисертаційної роботи загально-теоретичних, фундаментальних основ адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні.

Другий розділ дисертаційного дослідження включає три підпункти у яких розкрито механізм адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні. У підрозділі 2.1 «Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють адміністративно-правове регулювання діяльності апарату суду в Україні» з'ясовано значення та роль суб'єктів публічної адміністрації в аналізованій сфері, тоді як підрозділ 2.2 висвітлює основний інструментарій адміністративної діяльності таких суб'єктів. Цікавою видається класифікація форм та методів адміністративної діяльності публічної адміністрації в цій сфері, а також констатування автора про пряму взаємозалежність аналізованих категорій. За його баченням форма – це теоретична конструкція, що формує правові рамки, які є непорушними під час реалізації досягнення мети адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють адміністративно-правове регулювання діяльності апарату суду в Україні, розкриваючи при цьому основні специфічні риси такої діяльності, у той час як методи є практичним чинником її втілення – за допомогою сукупності юридичних знарядь впливу на діяльність апарату суду в межах попередньо установленної форми та з обов'язком дотримання її правових рамок.

У підрозділі 2.3. розкрито основні різновиди внутрішніх адміністративних процедур діяльності суб'єктів, що здійснюють регулювання діяльності апарату суду в Україні: нормотворчо-технічні процедури – етапи нормотворення конкретного нормативно-правового акта уповноваженим суб'єктом; реалізаційні процедури – специфічний інструмент діяльності публічної адміністрації, що застосовується визначеним суб'єктом і стосується конкретної справи чи ситуації.

У Розділі 3 унікальним з позиції автора, було надання визначення міжнародних засад здійснення адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду (підрозділ 3.1.) В підрозділі 3.2. здобувачем запропоновано ряд конкретних змін та доповнень до нормативно-правових актів, що, без сумніву, позитивно впливає як на розвиток вітчизняної науки так і окремо оптимізує аналізовану діяльність. Вбачається обґрунтованою теза про доцільність законодавчого закріплення за окремими працівниками патронатних служб, зокрема і помічниками суддів статус суб'єктів, на яких поширюється положення Закону України «Про запобігання корупції».

Таким чином, слід відмітити про ґрунтовне дослідження М.В. Вишневського базису та механізму адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні та розробки пропозицій щодо його вдосконалення.

Враховуючи вищенаведене, цілком логічним буде твердження, про те, що зроблені автором висновки є достатньо обґрунтованими, аргументованими та характеризуються високим ступенем достовірності. У сукупності вони свідчать про цілісність проведеного дослідження.

Практична і теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції використовуються й можуть бути використані в науково-дослідній сфері – для подальшого наукового розроблення проблем адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні Науково-дослідним інститутом публічного права; у

правотворчості – для вдосконалення чинного законодавства у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні; у навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії адміністративного права» у Науково-дослідному інституті публічного права; у правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності діяльності апарату Херсонського міського суду Херсонської області.

Узагальнені здобувачем висновки та рекомендації мають вагому теоретичну та практичну цінність, в тому числі для розвитку вітчизняної правничої науки та окремо правореалізаційної діяльності публічної адміністрації в аналізованій сфері.

Зауваження та дискусійні положення. Попри значні позитивні здобутки, дисертаційна робота має деякі спірні моменти, які вимагають уточнення від здобувача.

1. Занадто категоричним є застосована категорія «втручання» у всі процеси діяльності судової установи на сторінці 56. Вживання такого терміну є не виваженим щодо судової гілки влади, яка є незалежною від законодавчої та виконавчої.

2. Не можна у повному обсязі погодитися з тим, що адміністративно-правове регулювання діяльності апарату суду в Україні є виключно «теоретичною категорією» (сторінка 87).

3. Не можемо погодитися із твердженням здобувача, що адміністративно-правовий статус Вищої ради правосуддя має декларативний характер щодо апарату суду (сторінка 135).

4. Аналізуючи досвід Латвійської Республіки, зроблено висновок, що в ній діє спеціалізований суб'єкт – судова адміністрація, яка є сучасним інститутом державного управління (сторінка 151). Треба зазначити, що категорія «державне управління» класично застосовується для характеристики виконавчої гілки влади.

Загальний висновок по дисертації. Результати дисертаційного дослідження повною мірою відображені в достатній кількості наукових статей,

оприлюднених у фахових виданнях, а їх зміст відповідає тексту дисертації. Структура автореферату та дисертаційної роботи є логічною, чіткою та в цілому відповідає встановленим вимогам.

Дисертаційне дослідження, представлене **Вишневським Михайлом Валентиновичем**, є самостійною завершеною науковою працею, в якому отримані нові, доктринальні обґрунтовані результати. Враховуючи викладене, слід констатувати, що дана робота відповідає вимогам п.п. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

директор

Херсонського інституту

«Міжрегіональної Академії

управління персоналом»

доктор юридичних наук, професор

Діденко С.В.